

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Reden und Arbeiten der Societas Latina - Cod. Karlsruhe 3420, 1-4

49 Vorträge in wörtlicher, meist eigenhändiger Wiedergabe - Cod.
Karlsruhe 3420,1

Sonntag, Karl Gottlob

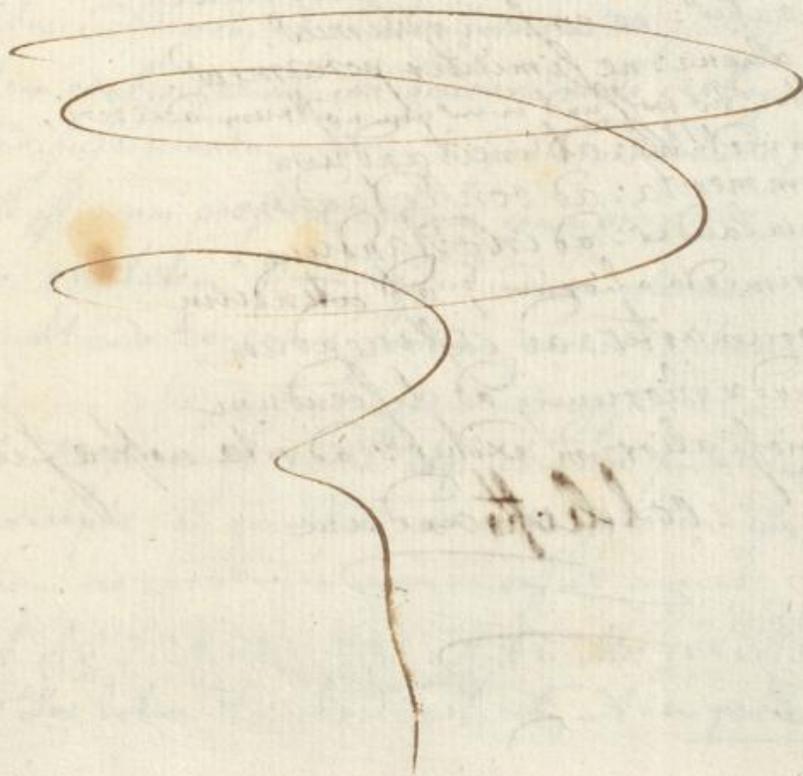
[Karlsruhe], 1772-1776

[Flachsland, J. G.]: Vitam aliorum nostrae magistram esse explanavit, d.
13. July 1776

[urn:nbn:de:bsz:31-99825](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-99825)

Vitam aliorum nostra magistram esse
 explanavit Terenz
 H. G. Flachsland. Med. Stud.
 d. XIII. July.

1746

Exord. Satis constat magnam exemplorum vim esse. Quae quon ex omni genere in hominum vita affatim licet reperire, sollicite conquirenda sunt et intuentia; Quocirca erit sane

Thema Vita aliorum nostrae magistra.

^{hoc totum ita dividi poterit, ut his}

Parte prima, quorsum qua in vicia aliorum deprehensa sunt, valeant si mala sunt, in

Parte secunda, ad quid, si bona sint, referre debeant exponam.

Ad. P. I. Intuentia vero sunt vel maxime

1) Vicia aliena: ut detestemur

2) Probra aliena: ut vitemus.

3) Pericula aliena: ut provideamus.

4) Damna aliena: ut commoneamus.

5) Aliena vexationes: quo facilius et ipsi feramus.

6) Alieni errores: ne eisdem implicemur.

7) Alieni casus: ne eodem ruamus.

8) Exitia aliena: ne similiter pereamus.

Ad. Part. II. His possunt in usum nostrum adhiberi,

1) Aliorum virtutes: ad imitandum

2) Aliorum merita: ad consecrandum

3) Aliorum laudes: ad imitandum.

4) Experimenta aliorum; ad intendendum

5) Aliorum artes: ad instruendum.

6) Pecunia aliorum; ad discendum

7) Gloriosi aliorum exitus: ad vita nostra finem

collectrandum

Director Excellentissime!
Socii estimatissimi!

720.

In ea, quae antefacta sunt, mortalium animos ma-
xime esse inflammatos, ideoque magnam exemplorum
vim hominibus inesse, quis est, qui non intelli-
gat? Neque vero id malum dici potest, quum ex con-
trario boni animi atque exalti apertum sit in-
dicium, is enim non vehementer virtutem diligit
atque, nisi qui recte factorum ab aliis ardeat a-
mulacione. Atque, ut ostendant permitti, quod of-
ficionem conspiciunt. Ita quicquam nullo certo ju-
dicio ad suscipienda aliorum negotia permoveatur,
difficile est, quum proflare ceteris concupiverimus,
seruare equitatem. Quocirca, ut modum aliorum
vitas imitando teneamus, sollicitae curam adhibeamus,
ne mala, in ipse grassantia, simul nos aggrediantur.
Superse itaque conquirenda atque intuerda sunt aliena
vite exempla; ac quum haec ex omni genere in ipse
quam homines agunt vita reperiri possint, omnino:
SIT A ALIORUM VITA HAEC SIT A
est. Haec volumina dividere poterit, ut in parte

prima, quorum quae in vita aliorum deprehensa
 sunt, valeant, si mala sunt, in parte veroficienda,
 ad quae, si bona sunt, referri debeant, exponam.
 Aggressorum nunc partis mea prima sumam, cum ta-
 quae in hominum vivendi ratione, in mala abire,
 contemplantur atque illustrabo. Intuenda vero hic sunt
 vel maxime vitia aliena: ut de sepe sumur.
 Quorum vero tanta multitudo est, ut vix exuere rari
 queat. Nomet se jam nunc duritia atque errore peccat
 re strum, dum de sepe vitiorum facies narra-
 tur. Cum his autem merito jungitur, illa per huma-
 num genus late patens ingratitude, cui nil mali non
 inest, quae terra nil pejus creat. Bene quandoque ac rite
 constitutus animus, per otivimem virtutis amorem,
 beneficia, quae fieri possunt, in quemdam collocat,
 ac ceu mortalium amicum, cum sui similem red-
 dere nititur; hic autem per vesper cordi est, oc-
 casione neque ingratitude videtur cunctas post accepta
 beneficia investigat. Tale portendunt ac monstrum
 ingrati qui prope animi actum, inter homines peccant
 undique spirantem, vobis, Auditorer spectatissimi,
 oculos ante figam. Tullius Cicero, unice olim
 felicitis tutela saluorumque illi eloquii pater, Poppilium
 Licentia regionis, impulsu Coelci, non minore diligentia,
 quam eloquentiae fluminis vigis defendit, eumque causa

admodum dubia fluctuantem saluum ad perates suos re-
 misit. Hic vero Popilius nequaquam ab eloquentia
 restauratore laesus, utro Antonio accedens roga-
 vit, ut ad illum proscriptum persequendum et pu-
 gilandum mitteretur; impetratisque detestabilis mi-
 nisterii partibus, gaudis exultans Cajetam cucurrit,
 et virum, omisso quo amplissima dignitas, certe
 salutis ejus auctorem, studio etiam praestantis
 officii privatim sibi venerandum, jugulum probere
 iussit. De protinus caput somaria eloquentia et
 facie Clarissimam dextram per sumum et Reumum
 ingrati hinc vitium amputavit. Hocivam
 porro ut blandam animorum depravationem, luxu-
 riam quippe, ut illam penitus cognoscamus, simulque
 animo adversario detestemur, orationi mea in-
 feram. Ne quis hac faciat, quidque damnosius
 quae quum virtus alteratur, ac animi graviter
 et corporis vires exurguntur. Neque vero
 minus unquam et illi libido. Ha si cogitemus, quan-
 to jammine homines, ludibrio temulente libidinis, et
 voluptatibus abundant, omnes pudicitiae scintillas
 restringunt, lupanarem quotidie vitam degant, in fla-
 gitiosa coramphelarum vita profundum se praecipitent,
 vita carere, quam tam delicato vitii utriusque huius
 imperio obtemperare, fatuis esse dicamus. Cetera vero

vitiorum, crudelitatis, ira, odii avaritia, superbia, sui
 impotentia, perfidia, temeritate et aliarum genera
 subtilius exsequi longum est, quare modo verbo
 unico haec tetige, quoniam me iam angustis iocando
 limitibus esse circumscriptum videam. Omnia ergo, ha-
 rum, quas propositi flagitia animo nostro horro-
 rum imittant, imprimant, infigant. Tunc quoque
 secundo observanda sunt nobis aliena probra:
 ut vitemus. Quod si illa perniciose dominum tur-
 ba, qua omni vitiorum genere instructa est, et
 impudentia atque temeritate processit, ut et palam
 insanas vitiorum suorum delicias potestur, etque
 indulgeant: necesse est, ut mortales, adhuc quodam
 virtutis amore acti, flagitio famillorum vitia ra-
 tionem contemnant, atque probra cuncta adficiant.
 Naturale itaque est, ut probra vitia consequantur, naturale
 ut est ab eis, qui vel maleficientissimi sunt, vera mala
 habeantur, despiciantur. Nec mirum, neque dissonum
 est, vel a malis malis probra adfici posse. Mali enim
 nunquam non inter se dissidii ignem atunt, atque ali-
 menta supponunt, ac si sui similibus male res eveni-
 unt, insident. Vitam nostram porro institimus, si
 pericula aliena providendo aspiciamus. Nullum
 iam exiguum malum invenitur, quod non periculis
 obsideatur. Quare in hac rerum universitate ple-
 rumque accidit, ut in, qui malorum fumam tenent, vel

maxime periculis omnibus sint circumscripti. Quod
 enim hominum, pericula quaecumque incertum in inde-
 nitum sunt, atque ut plane pereant, prope absunt.
 Ne quem sapienti nil nisi providere cordi sit, qui-
 -ri et nos nostram secundum istorum vitam institu-
 -amus, providentiâque omnia dirigamus. Damna,
 cum periculis proxima, ut commoneamus, animo
 quoque nostro infigamus. Sic in rebus humanis evenit
 ut dominetur a malis vel maxime per aliorum dam-
 -na atque in felices domum rerum casus de terraether-
 -nos vero longe nobilior accendat reficiatque ani-
 -mi spiritus, minime demum si damna nobis oc-
 -currunt infinita, malis versari speramus, hominis
 ex aliorum infelicitum casu commoneamus, nequa-
 -quam malis viam ingrediamur. Alienarum
 quoque vexationum aspectus nostram vivendi nor-
 -mam corrigere potest: quo nempe facilius atque
 -feramus. Hac vero mortalium conditio est, et
 in minimis afflictionibus protinus desperant, animique
 ex hac desperationis miseria erigere nequeant. Timidi
 autem isti homines, qui in malis obversantibus atque
 praesentibus nil pati possunt, ac vel in ipsa mali cogi-
 -tatione animo derelinquuntur; vel minime esse
 tollere malorum patientia, vel omni rationis se carere
 usu, apertissime ostendunt atque delectant. Nobis vero non
 desit animus hanc felicia perferendi, quibus rationis

usque atque doctrinarum salubrium summa est concessa;
 quibus contigit, nulli animos istos excellere, qui-
 bus mendata est, ut altiora magis egregia ad-
 sequantur. At dicatur, infelici atque pessima
 posse hominibus evenire, quae etiam ab illis, qui con-
 stantia, in homine unquam visa, praediti esse ma-
 ferantur, at istum in miseriae profunditatem
 deprimant. Quem jam nunc constantia sua fructum
 percipere potest. quid juvat constantem esse?
 Omnino haec negari potest, dari eventus in res homi-
 nes, quibus impares sunt. Ex hoc autem nondum colli-
 gi potest, et nullius utilitatis esse constantia vir-
 tutem. Et si vobis, studiose spectabilissimi,
 exempla quaedam adferam, quae rem omnem dissonant,
 atque fuisse quorundam constantia vigore suffultor qui
 animum ex infima malorum congerie erexere
 indicent. Sed dum exempla persequor, latius
 mihi circumspiciendi ante omnia sunt Metelli
 Numidici constantia offeret. Hic enim ex cepit quos
 indignam maiestate et moribus suis procellam. Cum
 enim animadverteret, quod tenderent quorundam su-
 aessi conatus, quantoque malo rei publicae, nisi hi occu-
 -reretur, erupturi essent, in exilium, quam in legem equi-
 ire, inimicorum, si legem oblovarit, futuris suis ami-
 cissimam, ut ita dicam exhibere maluit. Potest

aliquis hoc viso dici constantior, qui ne potentia sua
 pelleretur, patria in qua summum dignitatis gradum
 obtinebat, carere sustinuit. Quid censetis, socii asu-
 matissimi, de Locratii virilitatis robore galli-
 ata animo, qui aliquando praefractus constantia
 exemplum edidit. Alieni erroris, ne eodem im-
 plicemur, alieni deinde Casus, ne eodem rui-
 mus nostrum vivendi curriculum instruant. Na-
 tura ita comparatum est, ut male facta semper mala
 consequantur, ac nisi in praesenti, tamen procedente
 tempore nascantur plurimum malorum origines. Atque
 eadem in mali effectore habetur ratio, non necess-
 est, ut statim male ac haud recte facta puniantur.
 Infelices itaque casus, in quos irrumpat mortales, non
 quo minus male faciamus, animum nostrum pravi-
 tatis ac malitiae peste inficiamus, corpus nostrum
 talibus foedis malorum proceris debilem, confien-
 tiam nostram metu ac timore excruciemur, nun-
 quam non retineant, in meliora fugent, coarctent.

Secundum Cetera denique aliorum: ne similiter
 pereamus praecpta vitae nostrae bene diligende capi-
 amus. Sed quantum est exitiorum compus, nunquam de-
 pravati ac minus salubri animo instineti homines
 sine strepe obducunt. Hic est vitam intemperate tractam
 exitio suo traditur, ille a libidinibus in perniciem suam

raptus proemia, sed etiam facissima, cunctis corporis
 et ingenii viribus dissipatis, accipit. Perunt
 atque sui ipsius destructione, perunt in, qui ma-
 nus sibi ipsos indulere, similes, perunt anxia
 conscientia, detestanda mala representantibus,
 conspiciunt. Omni itaque jure regulari inde ex-
 cedere, animum a malis supradictorum in se vitu-
 deterrere, ac e diverso in quae cunctis salutaria
 bonaque, quae semper laudanda proferunt proemia
 intendere fas est. Nunc vero, quum mentem nostram
 in deploranda humani generis facta resque modo ante
 deduxerimus, potius qua ratione vita nostra, qua cen-
 sumus in auras abis, seriem sine lae peragamus,
 boves vivendi auctores, inoffensos, vitis veluos atque
 carentes, fragili mole solutos teramus, mala hominum
 abominatione atque alia illis contraria vita infi-
 litione animo affigamus, salubres virtutum
 cunctisque boni utiliter precibusque percipiamus
 operibus jam cum omni animi intentione dis-
 seram. — Sane haec mea pars secundum orationis lo-
 cum obtineat, majorem Vestris ingenio, studiosos
 spectatissimi, delectationem imprimet, efficiet
 excitabitque, quum jam qualibet, quae in rebus hu-
 manis inveniantur, bona, integra, iusta, praeser-

bilis vita nostra liberioriter aggrediantur, atque
 ejus tempora nequaquam longa melius disponant.
 Res viter humano semine nator, nondum et pravitate
 procreta sunt, ut nullus virtute insignis vel illius
 suavitate adfectus in hac vita versaretur. Quare pri-
 mo animum in virtutes aliorum feram, exempla
 maxime egregia ac imitanda illorumque rationes
 persequiturus. Itaque jam nunc vestras ingenii
 vires intendite, et mecum illud in animi mode-
 rati consideratione pascite. Est enim animi mo-
 deratio saluberrima, qua meritis nostras impu-
 tenti temeritate incursu transverfas ferre non
 patitur. Quo evenit, ut reprehensionis mordax sit
 vacua, et laudis questu opulentissima. Non
 defuit majoribus magna mentis, moderationis anime
 prophanthas venerari. Disquisatis mecum Numi-
 dici supra memorati animum, in moderandi rebus
 fortissimum. Patria hic pulsus in exilium secessit,
 maximo populi consensu restitutus illi in usum
 iterum datus. Sed eundem constat pari vultu et
 exulem fuisse, et restitutum. Deo moderationis
 beneficio medicus semper inter secundas et adversas

res animi firmitate versatus est. Non minoris ad-
 mirationis illi patientiae heroco contemplandi
 sunt. Haec enim patientia, non sane infirmioribus
 radicibus stabilita est, aut minus generoso spiritu
 abundat. Quam Pompejus ille probabili virtute
 sua assequutus est; quam servus quidam, minime
 servili animo animatus, amplexus est. Hic enim
 quendam, quod dominum suum ictibus trajecisset,
 egro animo ferens, statim accedens, interemit.
 Quumq; comprehensus omni cruciatus genere ex
 carnificae telus, Calpurnia tamen suavitatem, quam
 ex vindicta ceperat, constantissime obstinatissi-
 meq; aluit. Ad reliqua jam transire mihi conan-
 ti, fortitudinis, abstinentiae, continentiae, verecun-
 diae, amoris justitiae, amiciciae sanctae, liberalitatis,
 humanitatis et clementiae virtutes adhuc occur-
 runt. Has vero alius diquirere ac tangere
 ex temporis ratione meum jam esse haut arbitror.
 Quocirca aliorum merita ad coniectandam
 contemplandus, longius proceam. Non tam sine
 rebus humanis est constitutum, ut bona quandoq;
 et laudabilia praestantissima minime nancif-
 candae promerita. Quum itaq; tam benigna

erga amicos suos sint virtutes, ut omnia, quae in
 illorum salutem quidquam conferant, tribuant:
 quod impediatur, quo minus meritis hinc atque benefi-
 -ciis indulgeamus, recti et in orbitali boni sectato-
 -res esse studeamus, hinc perscrutemur. Laudes
 proinde aliorum excitem nos et accendant ad
 laudibus digna amplissimis. Laudes omnino
 ad bona semper cunctos incitare non negandum.
 Id homini inditum atque inatum est, qui lau-
 -des percipere queat, pro facultate sua consulat.
 Tam patens, tam late ubique per humanum genus
 spectans principium habetur, quo cumque sit modo
 laudes adipisci honoresve, ut vel vilissimus quis-
 -que viros honorum ardore inflasnetur, se in
 eorum, qui laudem sibi acquirere, numerum
 inferendi. Sed cum ergo bonorum consilii, quas
 aliquando sumus accepturi, laudibus dignos pa-
 -ret. Non tali reficiamur animo, quo quisque malo-
 -rum potest, tali autem, quem animus rectus ob-
 -diat atque acquirit. Venio nunc ad aliorum
 experimenta, quibus sapienter utamur necesse
 est. Ad effectore hujus mundi sapienter constitutum

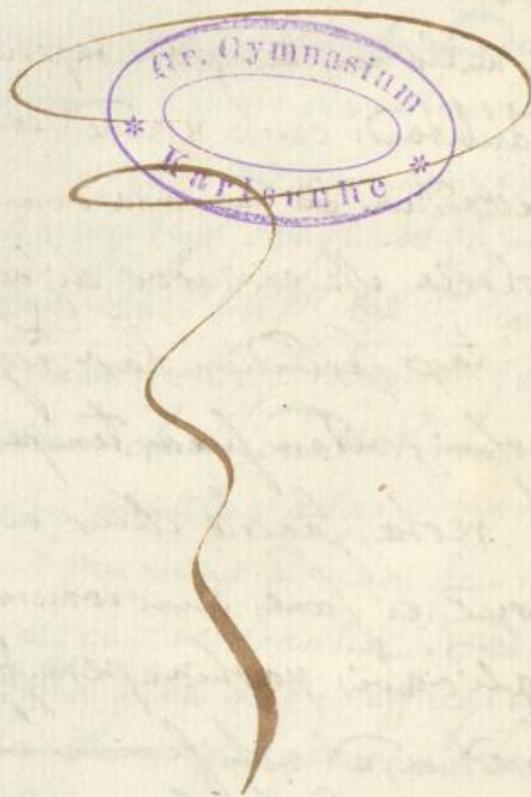
et annexum sunt mortalium quivis, sui similibus
 cunctis nempe terrarum incolis, cunctis, hominibus
 prostantiam pro se ferentibus, cunctis naturam
 cum sua convergentem, prostantibus succurrat,
 auxiliore suffulciat. Et id jam in experimen-
 -tis, quae faciunt, esse deprehenditur. Obser-
 -vant quippe singulares rerum eventus, experi-
 -untur qua ratione in posterum sese gerere debe-
 -ant, vident et sentiunt, officium erga alios, ut
 patefiant, quae sunt experta, injungere. Qui-
 -cunque itaque, qui de recto intelligentie usu
 jactare se potest, qui hujus non facit jacturam,
 minime, quae sibi ad utendum sunt permessa,
 usque percipere, est defuturus. Nos vero cupi-
 -de cuncta, quae in intelligentiam cadunt, arri-
 -pientes, vitam nostram ditiores esse credimus,
 utendo probat is aliorum bonis supra omnem du-
 -bitationem passum est. Neque vero minus
 artes aliorum ad instruendum inspicere, per-
 -forulari ad corrigendam vitam naturam, nos
 decet. Per ingeniorum aciem tandem artes in-
 -tam amplissimam evehebantur dignitatem,
 ut si cuncta a quopiam artes addiscantur,

alia, transcendens, ingenium dicitur. Hoc itaque
 magno artium fastigio humanis ingenio ali-
 menta tanta suppetunt, ut si unquam modo
 recte beneque didicerint, amplum suae vitae
 gradum ascendere possint. Secundum ead-
 dem recte vivere discimus, per illas aucta,
 ut obscura, disquirere, actiones nostras dis-
 ponere, ingenii ipsi facultatem amplificare
 et corroborare, inter homines versari, liti-
 et in genere voluptate temperate percipere,
 seria tristiaque, humana atque petulantia
 per medium ducere, in amicis eligendis pro-
 videre, in affectionibus temperanter esse, ut
 in aliis in finit is rationis usum in alios
 tollere valeamus. Hanc sicut itaque quam par-
 est plurimum ex artibus ad vitam instituendam
 concurrere et confluere, concludi oportet.
 Tertat si jam nunc expositio mea ad aliorum
 secunda, ut inde discamus. Licet quidam per-
 versa mentis morales, rerum secunda nostri,
 improvide omnia peragant, immodice in utantur,
 felicia semper durare putent, securi, nullo mali futuri

metu percipi, vitam degant, cuticulam mollita
 ac delicate curent; licet tales, inquam, quos
 modo definiui in hoc terrarum orbe invenien-
 tur, in secundis rebus versantes, sed modum
 istorum servare nequaquam cognoscentes, tamen
 et voluntas et propositum, constantia virili
 proventum vel si splendidissimis secundis or-
 -cum sepiorem rebus, cuncta moderate utando
 regere, nostro in animo firmiter hæreat. Per-
 -discamus itaque moderatam in secundis ducere
 vitam, cum legibus conjunctissimam. Glori-
 -osi tandem aliorum ex illis ad vitam
 nostra finem collostrandum, et nos in
 bonam vitam deducunt. Virtus illa divi-
 -na nondum omnibus atque singulis negli-
 -gitur, sunt omnino adhuc, qui illam, ille
 maxime digni venerantur. Sed et illa ex
 -tremi tristitia fata rogi effugiens, intami-
 -natis honoribus fulgens virtus, eos, qui
 suam amicitiam conciliare conatuntur, omni
 felicitatis ambitu firmare dignatur. Quæ
 itaque aliter fieri potest, ut amicos sine spij,

quum ea eos tam largis ex omni beneficiis, in
 hac mundi cardine, omnibus copiis afflu-
 enter, omni nobilitate ac celebritate
 praediti, vitam ad omnem virtutis nor-
 mam, legem, disciplinam recte exigentes,
 toto pectore ad aliorum bonorum amorem in-
 cumbentes, nullo non tempore reperiantur.
 Nihil itaque dubitandi causa remaneat, eos, qui vir-
 tutem consequantur, et hac vita omni cum
 virtutis gloria esse exituros discessuros.
 Quicumque itaque secundum has regulas,
 quas exposui, vitam suam temperavit, inte-
 gerrime, recte, sancta illius norma est
 observaturus, ei sane, cunctorum fructuum,
 quas explicavi, participem esse, et
 exploratum, et notissimum erit. Lete-
 mente atque contenta finem incorruptum,
 a natura datum, sese esse assequutum
 cognoscet, animo, tranquillitate pacis, felix

terram, in qua modo preparanda ad majora ani-
 -mae tempus terere debuit, deseret atque relin-
 -quet. Hoc vite curriculo, quid praestantius
 quidque felicius? Osi animi nostri, Audi-
 -tores, halem felicitatis gradum, anor, et
 -tem recte transigisse, consequerentur.

mei orati
ps psalm
Psalter
ri, hinc
ant, an
en hoc